

УДК 338.436.33

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РИБНИЦЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

І.В.ХОРУНЖИЙ – к.с-г.н., доцент,

І.А.МУХІНА – к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Сучасний стан ринку риби в Україні характеризується такими особливостями: значним посиленням загальної незбалансованості між попитом і пропозицією рибної продукції; негативними диспропорціями в структурі й асортименті попиту й пропозиції на продукцію рибництва; послаблення державного регулювання галузі; диспаритету цін на промислову та рибну продукцію; значного податкового пресингу та незадовільного кредитування; суттєвого зменшення використання штучних рибних кормів через їх високу вартість.

У загальний об'єм вилову та виробництва рибної продукції в Україні вносять свій внесок рибницькі господарства й об'єднання Херсонської області. Ураховуючи це, потребує аналізу й висвітлення в спеціальній літературі сучасний стан виробництва продукції рибництва і ймовірні прогнози подальших результатів діяльності підприємств у південному регіоні.

Завдання і методика досліджень. У статті зроблена спроба провести загальний аналіз стану виробництва рибної продукції рибницькими підприємствами Херсонської області за період 2001-2009 років. Він спрямований на з'ясування змін, які відбулися під впливом нестабільних економічних відносин, та розрахунку прогнозу подальшого розвитку виробництва.

Основою для проведеного аналізу слугували статистичні дані, отримані в ході проведених досліджень на базі Херсонського управління статистики [1]. Підрахунок економічної ефективності діяльності рибницьких господарств виконано з використанням загальновідомих рекомендацій [2]. Аналіз проведено із залученням основних сучасних економічних показників діяльності підприємств [3, 4, 5]. Кількість підприємств, рибогосподарська діяльність яких була проаналізована, складала 36 господарств (з них належать до "Укррибгосп об'єднання" – 3, до "Укррибколгосп" – 3, інші господарюючі суб'єкти – 24, сільськогосподарські підприємства – 6).

Результати досліджень. У таблиці 1 наведено статистичні дані вилову риби та інших водних живих ресурсів за видами водойм по категоріях господарств.

Таблиця 1 – Вилов риби та добування інших водних ресурсів за видами водоймищ за 2009 рік (центнерів)

Категорії господарств	Виловлено – усього		відносно загального обсягу виловлено			
			у внутрішніх прісноводних водоймах		у виключно економічній (морській) зоні України	
	2009	у % до 2008	2009	у % до 2008	2009	у % до 2008
Підприємства та організації, що займаються рибогосподарською діяльністю – усього	53997	111,0	23069	136,2	30928	97,5
Підприємства та господарства "Уккрибгоспу"	9509	88,0	1666	31,7	7843	141,5
Підприємства та господарства "Уккрибколгоспоб'єднання"	11266	54,3	1403	73,5	9863	52,3
Сільськогосподарські підприємства	758	у 2,4 р.б.	758	у 2,4 р.б.	-	-
Інші господарюючі суб'єкти	32464	193,3	19242	у 2,0 р.б.	13222	180,3

У 2009 році найбільша частка із загального обсягу виловленої риби (57,3%) отримана в морській економічній зоні України, але порівняно з 2008 роком її обсяги зменшились на 2,5%. Одночасно збільшилися обсяги продукції за рахунок внутрішніх прісноводних водойм на 36,2%. Таким чином, спостерігається тенденція забезпечення попиту власними водними ресурсами.

З урахуванням виду добутих водних ресурсів лівова частка в загальному обсязі припадає на вилов риби й становить 98,8% і тільки 1,2% на інші види біоресурсів – річні раки, краби, креветки (табл. 2).

Слід відмітити, що добуванням інших видів біоресурсів займаються тільки господарства двох категорій, а саме: «Сільськогосподарські підприємства» і «Інші господарюючі суб'єкти». Загальний об'єм видобутої продукції в 2009 році зріс відносно 2008 року на 11%.

На основі статистичних даних, які наведені в таблиці 3, нами була досліджена динаміка вилову риби господарствами різноманітних категорій за період з 2001 по 2009 роки. Установлено, що загальний обсяг рибної продукції, отриманої в рибницьких господарствах Херсонської області, за дослідний період наростав від 5592 т у 2001 році до 6840 т у 2005 році (збільшився на 22%) і знову знизився до 5400 т. у 2009 році (зменшився на 22,1%).

Таблиця 2 – Виллов риби та інших водних живих ресурсів за 2009 рік (центнерів)

Категорії господарств	Вилловлено риби та інших водних живих ресурсів					
	усього		у тому числі			
	2009	у % до 2008	риби		інших водних живих ресурсів	
			2009	у % до 2008	2009	у % до 2008
Підприємства та організації, що займаються рибогосподарською діяльністю – усього	53997	111,0	53335	112,4	662	55,4
Підприємства та господарства "Укррибгоспу"	9509	88,0	9509	88,0	0	-
Підприємства та господарства "Укррибколгоспоб'єднання"	11266	54,3	11266	54,3	0	0,0
Сільськогосподарські підприємства	758	у2,4 р.б.	736	у2,7р.б.	22	61,1
Інші господарюючі суб'єкти	32464	193,3	31824	у2,0р.б.	640	55,2

Особливу увагу викликає динаміка такого показника, як об'єм виллову в господарствах, віднесених до категорії «Інші господарюючі суб'єкти». Згідно з отриманими даними, цей показник зростає, починаючи з 2002 року; має спад у 2005 році й знов стрімко підвищується з кожним роком до 3246 т. у 2009 році. Досягши зросту, порівняно з 2001 роком, у 14 р.б.

Таким чином, за дослідний період відбулася зміна акценту впливу на загальний об'єм рибної продукції в Херсонській області з об'єднань господарств до групи господарств категорії «Інші господарюючі суб'єкти».

Таблиця 3 – Виллов риби та інших водних об'єктів господарствами Херсонської області за період 2001-2009 роки (т)

Рік	Усього	Укррибгосп.	Укррибколг.	Сільськогосп. підпр	Інші господарюючі об'єкти
2001	5592	952	4384		231
2002	4998	472	4140		376
2003	6167	688	4659		817
2004	6574	558	5038		678
2005	6840	611	4641		158
2006	5928	331	4417		1178
2007	5140	179	3028		1930
2008	4866	1080	2075	31	1679
2009	5400	951	1127	76	3246

Із ціллю виявлення основних тенденцій розвитку виробництва на 2010-2011 роки був застосований такий метод математичного прогно-

зування, як виділення тренда (таблиця 4, рис 1). Лінії тренда дозволяють графічно відобразити тенденцію даних і прогнозувати дані.

Таблиця 4 – Вихідні дані для побудування лінії тренда

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	2	3	4	5	6	7	8	9
5592	4998	6167	6574	6840	5928	5140	4866	5400

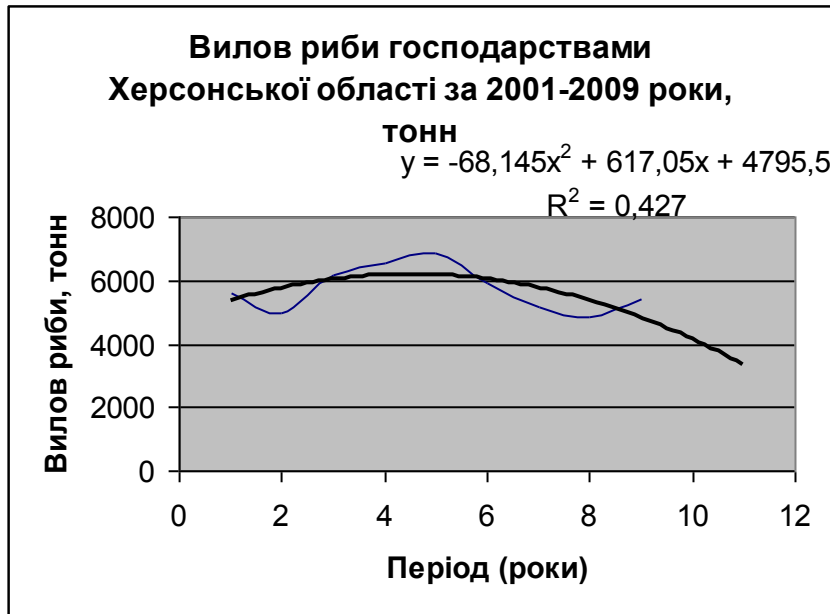

Рисунок 1. Прогноз вилову риби господарствами Херсонської області

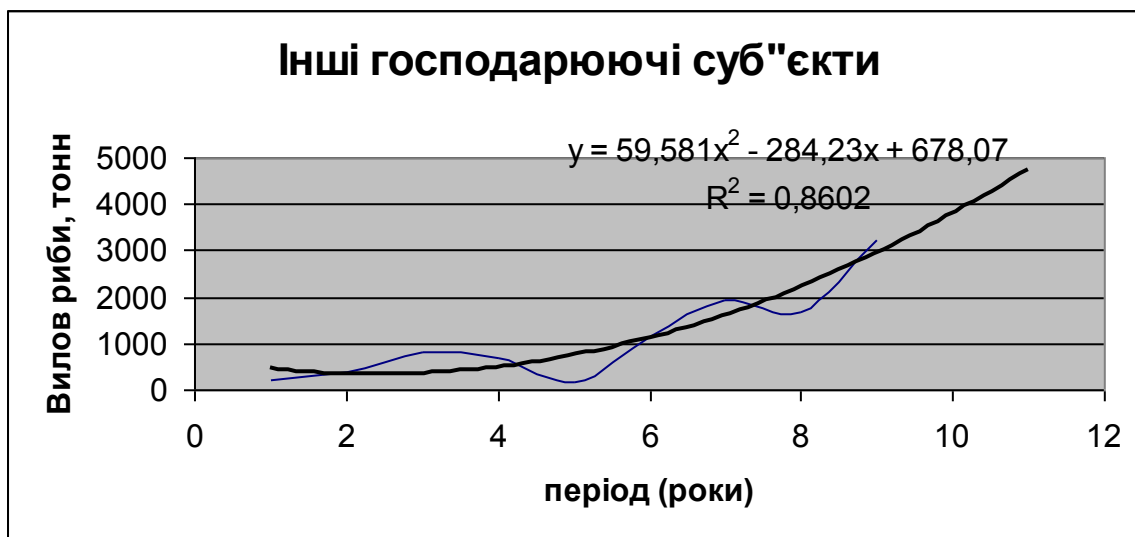
Для визначення надійності розрахунків використаний коефіцієнт R^2 , або показник визначеності. Це число від 0 до 1, яке відбиває приближення значень лінії тренда до фактичних даних. Чим більше величина цього показника, тим достовірність лінії тренда вища.

Згідно з отриманими результатами, параболічна форма тренда вказує на тенденцію зниження обсягів вилову до 2011 року із прискоренням 617т. Показник надійності дорівнює 0,427, що свідчить про недостатню достовірність прогнозу.

Результат проведення трендового прогнозу для діяльності господарств категорії «Інші господарюючі суб'єкти» представлений у таблиці 5 і на рис. 2.

Таблиця 5 – Вихідні дані для побудування лінії тренда

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	2	3	4	5	6	7	8	9
231	376	817	678	158	1178	1930	1679	3246

*Рисунок 2. Прогноз вилову риби господарствами категорії
«Інші господарюючі суб'єкти»*

Отримані дані свідчать, що для цієї групи підприємств характерна позитивна тенденція з константою тренда 284,23 за одиницю часу з високою надійністю – $R^2 = 0,86$.

Висновки:

1. За 2009 рік загальний обсяг вилову риби та інших водних живих біоресурсів склав 53997 ц (на 11,0% більше від рівня 2008 року), у тому числі по господарствах «Укррибколгосп об'єднання» – 111266 ц (на 45,7% менше), об'єднання «Укррибгоспу» – 9509 ц (на 12% менше), по сільськогосподарських підприємствах – 758 ц (у 2,4р.б.), інших рибодобувних підприємствах (включаючи промислові) – 32464 ц (на 93,3% більше).

2. Найбільшу частину риби в області – 30928 ц (57,3%) виловлювали в економічній (морській зоні) України, 23069 ц (42,7%) склав вилов у внутрішніх водоймах.

3. Загальний обсяг рибної продукції отриманий у господарствах Херсонської області за дослідний період з 2005-2009 роки, зменшився на 21%.

4. Відбулася зміна акценту впливу на загальний об'єм продукції в рибницьких підприємствах Херсонській області з об'єднань господарств – до групи господарств категорії «Інші господарюючі суб'єкти». Їхня частка в загальному обсязі вилову по Херсонській області зростає від 4% у 2001 році до 60% у 2009 році.

5. Трендовий прогноз обсягів вилову риби підприємствами Херсонської області до 2011 року має від'ємне значення й низьку вірогідність – 0,427. У той же час, прогноз для підприємств "Інші господарюючі суб'єкти" має позитивне значення й високу вірогідність – 0,86.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Статистичний щорічник Херсонської області за 2009 р.:(за ред.. В.А.Вознюка). – Херсон: головне управління статистики у Херсонській області, 2010.-520с.
2. Макаров В.Л. Справочник экономического инструментария /В.Л.Макаров, Н.Е.Христюбова, Е.Г.Яковенко. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2003. – 515 с.
3. Методика анализа показателей эффективности производства: Учебное пособие, изд. 2-е, доп. и перераб. / Под ред. профессора Э.А.Маркарьяна. -Ростов-на-Дону: издательский центр «МарТ», 2001. -208 с.
4. Экономика сельского хозяйства / И.А.Минаков, Л.А.Сабетова, Н.И.Куликов и др.; Под ред. И.А.Минакова. – М.: КолосС, 2002. – 328 с.
5. Гринжевський М.В. Фактори підвищення ефективності рибного господарства // Вісник аграрної науки. – 1999. – №4. – С. 34 –40.